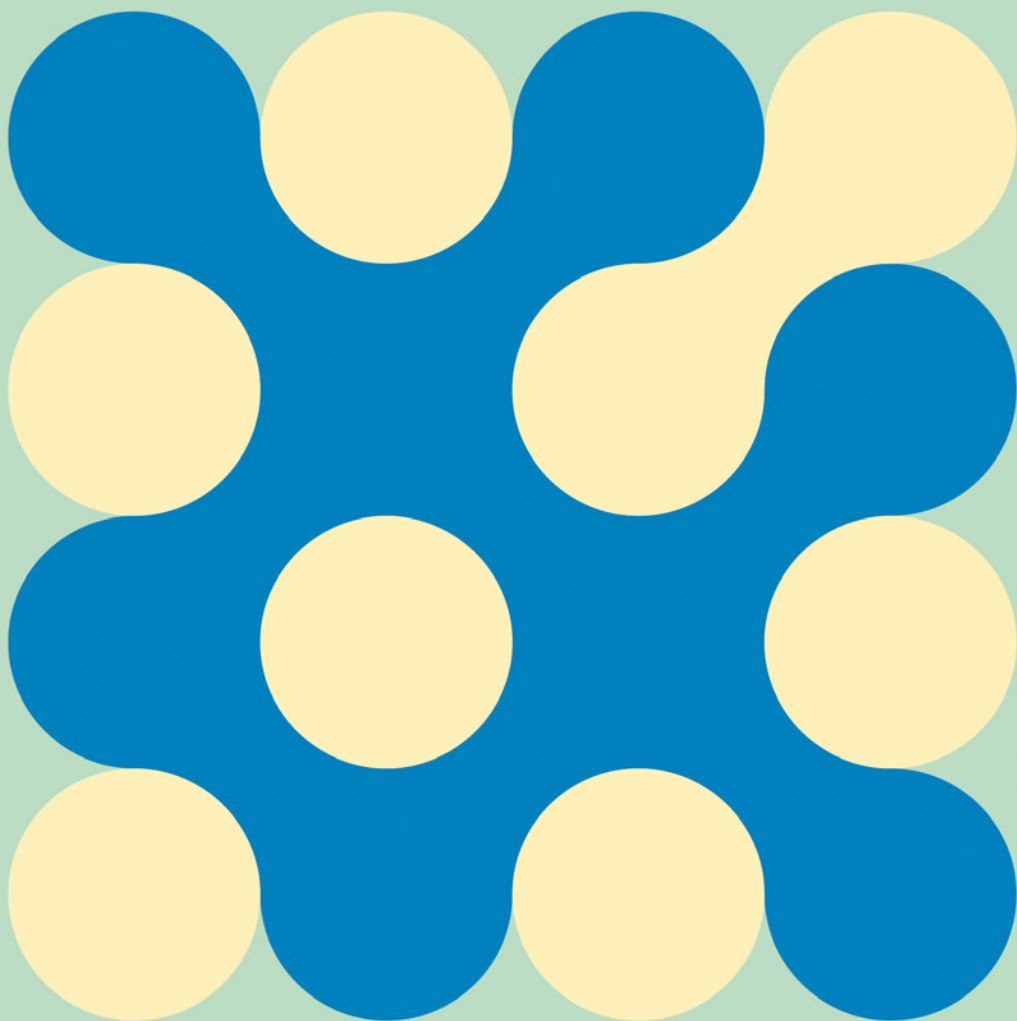


La docència universitària avui

Reflexions de les Xarxes i els Grups d'Innovació Docent de la Universitat de Girona



David Ballester-Ferrando
Sílvia Aznar Suñer (coord.)



La docència universitària avui
Reflexions de les Xarxes i els
Grups d'Innovació Docent de
la Universitat de Girona

David Ballester-Ferrando
Sílvia Aznar Suñer (coord.)

Dades CIP recomanades per la Biblioteca de la UdG

CIP 378.14 DOC

La docència universitària avui : reflexions de les xarxes i els grups d'Innovació docent de la Universitat de Girona / David Ballester-Ferrando, Sílvia Aznar Suñer (coord.). – Girona : Documenta Universitaria : Universitat de Girona, desembre de 2025. – 1 recurs en línia (248 pàgines)
ISBN 978-84-8458-764-4 (Universitat de Girona). ISBN 978-84-9984-727-6 (Documenta Universitaria)

I. Ballester Ferrando, David, editor literari II. Aznar, Sílvia, editor literari III. Contenidor de (Obra): Patiño Masó, Josefina.

Motivació i participació de l'estudiantat i el professorat

1. Ensenyament universitari – Innovacions tecnològiques
2. Ensenyament – Innovacions 3. Llibres electrònics

CIP 378.14 DOC

Correcció del text original: Universitat de Girona
Disseny de la coberta: Documenta Universitaria
Il·lustració de la coberta: Documenta Universitaria
© del text: els seus autors i les seves autores
© de l'edició: Documenta Universitaria*
www.documentauniversitaria.com
info@documentauniversitaria.com
Documenta Universitaria* d'Edicions a Petició, SL

ISBN UdG: 978-84-8458-764-4
ISBN DU: 978-84-9984-727-6
DOI: 10.33115/b/9788499847276

Girona, desembre de 2025



Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes —llevat que s'indiqui el contrari— a una llicència Creative Commons de tipus Reconeixement-NoComercial (BY-NC) v.4.0. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font i que no en feu un ús comercial. La llicència completa es pot consultar a <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.ca>

Universitat
de Girona



Documenta
Universitaria

@DocUniv
documentauniversitaria.com

Índex

Pròleg	7
---------------------	---

Introducció	9
--------------------------	---

Sílvia Aznar Suñer, David Ballester-Ferrando

Motivació i participació de l'estudiantat i el professorat	19
---	----

Josefina Patiño-Masó, Laura Serra Saurina, Anna Amadó Codony,
Helena Benito Mundet, Cristina Bosch-Farré, Laura Clarós Jorge,
Aleix Díaz Herrera, Josep Duran Carpintero, Francisco Javier
Espinach Orús, Fernando Julián Pérez, Albert Lladó Martínez,
Maria del Carmen Malagón-Aguilera, Gemma Renart-Vicens,
Manel Alcalà Vilavella, Marianna Soler Ortega, Lluïsa Escoda
Acero, Jesús Planella Morató

Trencar les parets de l'aula per a un aprenentatge actiu, col·laboratiu, interdisciplinari i amb la comunitat	43
--	----

Dolors Cañabate, Jordi Colomer, Esther Hernández, Lluís Nogué,
Marta Planas, Carol Puyaltó, Carme Trull, Tong Zhou

Metodologies actives: sí o no i perquè?	63
--	----

Jaume Puig i Bargués, Anna Amadó Codony, Helena
Benito Mundet, Cristina Bosch-Farré, Maria del Carmen
Malagón-Aguilera, Josefina Patiño-Masó, Luz María Pérez
Muñoz, Gemma Renart-Vicens, Laura Serra Saurina, Rosa Suñer
Soler, Paula Vilalta Gallart

Reflexions sobre l'avaluació en la docència universitària	79
--	----

Gerard Arbat, Lidia Feliu, Isaac Besalú, Núria Giralt, Sara Malo,
Afra Masià, José Alberto Méndez, Anna Planas-Lladó, Joan Pujol,
Eva Serrat, Joan Josep Sunyol, Enrique Verdú

Acció tutorial: Com acompanyar l'estudiant universitari	99
--	----

Núria Felip Jacas, Montserrat Heras Corominas, Mònica Iglesias
Juncà, Eva Marguá Grabulosa, David Pavon Gamero, Dolors
Verdaguer Murlà, Marcel Vergés Aiguaviva

Docència en anglès, i ara què?	115
Mònica Puntí-Brun, Julie Waddington, Natàlia Ferrer-Roca, Maria Miranda Gómez, Marc Yeste	
Internacionalització, interculturalitat i metodologia COIL	135
Elena Rondós Casas, Pilar Morera Basuldo, Jordi Serra Simón, Marc Yeste Oliveras, Alícia Bets Avila, Isabel Paulino, Joan Solé	
Com podem introduir la perspectiva de gènere en la docència universitària	157
Pilar Albertín-Carbó, Concepció Fuentes-Pumarola, Maria Lluïsa Faxedas-Brujats, David Cámara-Liebana, Oriol Vidal-Fàbrega, Mariona Masgrau-Juanola, Eva Bussalleu-Muntada, Laura Clarós-Jorge, Nil Sánchez-Quiroga, Nora Navarro-Badosa, Paula Abril-Sasso, Saray Espinosa	
Els objectius de desenvolupament sostenible i l'educació per la sostenibilitat a la docència	183
Leslie Mahe Collazo Expósito, Jesús Granados Sánchez, Anna Serra Salvi, Meriam Boulahrouz Lahmidi, Maria Rosa Terradellas	
La perspectiva en salut, un contingut per incorporar en la docència universitària	197
Fabiana S. Scornik, Enrique Bitchachi Agay, Francis García Collado, Josep Garre Olmo, Alessandro Lalli, Mireia López Siles, Marc Pérez Burriel, Guillermo J. Pérez, Marta San Millan Alonso, Xavier Xifró Collsamata	
Intel·ligència artificial i educació a la universitat	219
Paco Abril, Esther Argelagós, Jerónimo Hernández-González, Alba Abras, Josep Garre, Gonzalo Besuievsky, Mireia López Siles, Núria Mallorquí-Bagué, Adrià Vilà-Ballo, Ana Gallego, Jordi Cicres, Albert Lladó, Susana Mantas, Rosa Noell, Natàlia Ferrer-Roca, Ronald Márquez, Liliana Vargas-Murga, Llorenç Burgas, Joaquim Massana, Ivan Contreras, Marta San Millán, Diana Xixiang Comas Álvarez, Sara Casas Fernández, Jesús Marí Gorreto, Adriana Becerra	

Acció tutorial: Com acompanyar l'estudiant universitari

Núria Felip Jacas,¹ Montserrat Heras Corominas,¹ Mònica Iglesias Juncà,¹ Eva Marguí Grabulosa,¹ David Pavon Gamero,¹ Dolors Verdaguer Murlà,¹ Marcel Vergés Aiguaviva¹

Introducció: l'acció tutorial i els seus antecedents en l'acompanyament de l'estudiant

Per centrar aquest capítol, fem primer una aproximació conceptual del que significa l'acció tutorial o el paper del tutor o tutora. Es pot entendre com una activitat orientadora i d'acompanyament envers l'estudiant duta a terme pel professorat en l'aplicació de la seva funció docent. En particular, un tutor o tutora fa aquesta tasca d'acompanyament continu i personalitzat a cada alumne. La finalitat última és que, amb la intervenció del conjunt del professorat, tots els i les estudiants d'un curs, d'un cicle, en un centre d'ensenyament o formatiu estiguin inclosos dins l'acció tutorial.

Tot i que l'èmfasi sol posar-se en les qüestions acadèmiques i de la progressió que té l'estudiant al llarg dels cursos successius, es considera que l'acció tutorial ha d'ajudar a garantir un desenvolupament més integral. Així, ha d'incloure el component social, personal i professional de cadascun d'ells. Hi ha un aspecte central en l'acció tutorial, que, com al seu nom s'indica, és la tutoria. La tutoria implica trobades de caràcter periòdic, orientatiu i formatiu, que permeten al docent tutor fer el seguiment de l'estudiant.

Al llarg de la història, la figura del tutor o tutora ha sigut la d'una persona que ha orientat les generacions més joves. Ha estat present més enllà del món estrictament educatiu, inclús amb noms i funcions diverses segons el context formatiu, social i cultural en qüestió. S'han anat emprant denominacions com

1 **Xarxa d'Innovació Docent en Tutoria.** La Xarxa d'Innovació Docent en Tutoria (XID Tutoria) treballa per desenvolupar tècniques de comunicació amb l'estudiantat. Pretén ajudar-los des d'un principi a adaptar-se a la vida universitària, informar i orientar sobre l'aprofitament dels recursos que ofereix la universitat, i assistir a que es desenvolupin tant en l'àmbit acadèmic com personal, reforçant l'autoreflexió, la gestió del temps i l'autoaprenentatge, entre altres habilitats.

la de mentor, preceptor, conseller, guia, instructor o educador, cadascuna amb els seus matisos i característiques. Ja a la mateixa *Odissea* d'Homer (s. VIII aC) apareix un personatge, anomenat Méntor, que actua com a educador i conseller de Telèmac, el fill d'Ulisses, i que justament donarà peu a l'etimologia d'aquest concepte homònim.

Així, l'acció tutorial, considerada com a tasca orientadora que atén els trets diferenciadors dels estudiants, ja és present en les idees pedagògiques de figures sobresortints en l'àmbit de l'educació. Aquí incloem Comenius (1592-1670), Rousseau (1712-1778), Pestalozzi (1746-1827), Manjón (1846-1923), Dewey (1859-1952), Montessori (1870-1952), Vigotsky (1896-1934) o Piaget (1896-1980), entre moltes altres (González, 2014).

En l'àmbit educatiu espanyol, l'acció tutorial resta integrada, des del punt de vista institucional i legislatiu, bàsicament a partir de la Llei general d'educació de 1970 (BOE núm. 187, de 6 d'agost de 1970), en la qual es reconeix, entre d'altres, el dret a l'orientació educativa i professional, que implica «la prestació de serveis d'orientació educativa als alumnes en el moment d'ingrés a un centre docent, per tal d'establir el règim de tutories que permeti adequar el Pla d'Estudis a la capacitat, aptitud i vocació de cadascun d'ells» (art. 127). També, a la mateixa llei, es recull que «s'establirà el règim de tutories, per tal que cada professor tutor atengui un grup limitat d'alumnes amb la finalitat de tractar amb ells el desenvolupament dels seus estudis, ajudant-los a superar les dificultats d'aprenentatge i recomanant-los les lectures, l'experiència i els treballs que consideri necessaris. En aquesta tasca s'estimularà la participació activa d'alumnes de cursos superiors com a tutors auxiliars» (art. 37.3).

A partir d'aquesta legislació inicial, les successives lleis educatives, ja dins del període democràtic, han anat aprofundint i actualitzant el sentit, els objectius, les característiques i el desenvolupament de l'acció tutorial, la qual acaba traslladant-se als centres d'ensenyament i formatius, en els seus diversos nivells, i arriba també a l'àmbit universitari.

Per tant, en l'acció tutorial és fonamental l'acompanyament del professorat tutor a l'alumnat en el decurs dels seus estudis. Així mateix, tal com es tracta a l'apartat següent, és important motivar l'estudiant en el repte de la seva formació, i comprendre alhora les seves necessitats individuals i el seu potencial. En la motivació, una qüestió clau de la tutoria és generar un ambient de confiança i suport en què l'estudiant se senti segur d'expressar les inquietuds que té a fi de rebre l'orientació que requereix.

Com motivar l'estudiantat amb un nou perfil?

En la nostra tasca com a docents, una de les preguntes que ens plantegem sovint és com motivar l'alumnat. Fomentar la seva motivació induirà, sens dubte, a promoure'n la participació, tant en activitats a l'aula com fora. Vivim

en un món canviant, en què l'educació està evolucionant, i la mentalitat de l'estudiant, també. Malauradament, percebem que s'ha assolit un nombre impressionant d'alumnes amb poc interès, en bona part, a causa de la desmotivació (Owen *et al.*, 2024). En aquesta situació hi juga, sens dubte, un paper important el fet que ens trobem a l'era tecnològica, cosa que pensem que és determinant en la conducta de l'estudiant que tenim a les aules. Així, per exemple, segons manifesta el professorat, fa la impressió que l'alumnat està acostumat a obtenir resultats immediats, de manera que el seu grau d'atenció i concentració és clarament inferior al de dècades enrere, i això, indubtablement, afecta el desenvolupament de les sessions (Hess, 2024).

Ens preguntem si hi ha una fórmula secreta per adreçar aquest tema. En tal cas, podríem dir que hauria de tenir en compte talent, actitud, curiositat, motivació i interès. Si debatem sobre aquest dualisme, motivació i interès, potser conclourem que la motivació es desencadena per l'augment d'interès en quelcom. O potser és a la inversa, és a dir, una persona esdevé més interessada en el tema en qüestió a mesura que incrementa la seva motivació.

Qui és responsable de promoure la motivació de l'estudiant? Fou ja el psicòleg nord-americà Clark L. Hull (1884-1952) qui va intentar explicar aprenentatge i motivació per mitjà de lleis del comportament. De fet, Hull és conegut pel seu treball en la teoria coneguda com –en psicoanàlisi– de *pulsio* (del francès *pulsion*, és a dir, conduir, empènyer...), que podem entendre com una necessitat instintiva amb capacitat d'influir en el comportament de l'individu. Es tracta d'una teoria que pretén analitzar, classificar o definir els impulsos psicològics. Amb la seva recerca, va demostrar que es podia predir així el comportament de l'individu. De fet, el seu model s'expressa en termes biològics, de tal manera que, a mesura que els organismes pateixen privacions, es generen necessitats. La necessitat activa pulsions, que activen un comportament dirigit a un objectiu; assolir-lo juga un paper important en la supervivència. En definitiva, durant dècades hem intentat entendre com funciona la motivació humana. Tot i les teories desenvolupades al respecte, amb nombrosos experiments realitzats per explicar l'impuls motivacional, el més important sembla que és la nostra necessitat innata de ser autònoms i competents, a fi de relacionar-nos dins d'un entorn manifestant una capacitat organitzativa (Saad, 2024). Per tant, si mirem el context de l'estudiant, sens dubte és important el rol del professorat com a agent motivador, si bé encara ho és més la motivació pròpia de l'estudiant.

Dit això, i tenint en compte el que sovint comentem en congressos nacionals i internacionals de docència, un objectiu fonamental del docent hauria de ser inspirar l'alumnat. Així doncs, en gran part la nostra feina és promoure'n la motivació per aprendre, atès que aprendre és important. Per exemple, en lloc de dir simplement «llegiu el capítol 3», no seria millor dir «llegiu el capítol 3 i mireu de trobar res que hi falti»? En definitiva, quan l'alumnat arriba a dir (1) m'importa, (2) puc fer-ho i (3) la meua contribució serà important, llavors

és quan ho faran! Cal evitar, per altra banda, posar-los excessiva pressió, atès que, per a la majoria de les persones, això pot conduir a reduir el rendiment. Primer de tot, ens cal fer-ho senzill per complicar-ho després. Per tant, una de les tasques de la universitat és dissenyar un entorn motivador per a l'alumnat, de manera que arribin a donar el màxim possible. És en aquest aspecte on considerem imprescindible la figura del tutor o tutora.²

La diferència entre els plans d'acció tutorial i els plans de mentoria

D'entrada, la tutoria es defineix com l'acció orientadora que duu a terme un tutor o tutora envers l'estudiant, individualment o en grup, amb l'objectiu que obtingui el màxim profit formatiu, superi les dificultats escolars i aconsegueixi hàbits de treball, estudi i convivència social. En canvi, la mentoria és un mètode de formació i desenvolupament en què un professional amb experiència, el mentor o mentora, transmet els seus coneixements a una altra persona menys experimentada de la mateixa organització, l'anomenat mentorat o mentorada, i l'orienta en la feina diària.

Quan l'estudiant universitari arriba a aquesta nova etapa educativa, està acostumat a tenir una figura de referència dins l'equip educatiu dels centres per on ha passat amb anterioritat. Tant a l'etapa d'educació primària com a secundària, sempre ha disposat d'una persona tutora que li ha estat un guia. Així, tal com detalla el Decret 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica, tot l'alumnat ha de disposar d'un tutor o tutora, que és la persona responsable d'orientar el seu procés educatiu, tant en l'àmbit individual com col·lectiu. En cada moment educatiu, aquesta figura ha desenvolupat diferents funcions, que li són pròpies, segons trobem detallat a la Llei d'educació 12/2009³, del 10 de juliol, en els articles 57.7, 59.5 i 61.6:

1. Orientadora en l'aprenentatge: descobreix possibles necessitats específiques de suport educatiu de l'alumnat i el motiva també en el procés d'ensenyament-aprenentatge.

2. Dinamitzadora de la vida socioafectiva del grup classe: facilita la creació de relacions positives dins del grup i ajuda a resoldre possibles conflictes que s'hi vagin desenvolupant, tant dins de l'aula com fora.

2 Per aprofundir en aquest tema podeu veure el capítol sobre la motivació i participació de l'estudiantat.

3 https://educacio.gencat.cat/web/.content/home/departament/normativa/normativa-educacio/lec_12_2009.pdf

3. Orientadora personal: esdevé una ajuda en la formació de la personalitat de l'alumnat, l'ajuda a resoldre, en la mesura que sigui possible, petits problemes personals que li puguin anar sorgint al llarg de la vida escolar.

4. Orientadora acadèmica (especialment en etapes avançades de la vida escolar): el tutor o tutora ha d'orientar el camí educatiu que poden seguir i animar-los a continuar la vida acadèmica.

5. Orientadora professional: també pot orientar l'estudiant cap al món laboral i procurar que s'adreci cap a una àrea que es consideri que li és adequada.

A l'educació infantil i primària, les funcions més importants són la inserció de l'infant en el grup de companys, la seva adaptació escolar inicial, la prevenció de dificultats d'aprenentatge i la vinculació de l'escola amb la família.

A l'etapa de secundària, el tutor o tutora assumeix funcions més pròpies d'un *coach* i esdevé –si aquesta figura és capaç de crear la confiança necessària– un veritable confident en un moment de la vida de l'estudiant en què tot són dubtes i hi ha molt poques certeses. Així mateix, en aquesta etapa és molt important la figura del tutor o tutora, de manera que faci una bona orientació de l'estudiant i que, fent ús de les vies de seguiment disponibles, vetlli per la seva continuïtat en els estudis. És per això que en els Documents per a l'Organització i Gestió dels Centres del Departament d'Educació es posa especial atenció en la figura del tutor o tutora, i se li atorguen funcions específiques d'orientació i de vetlla del benestar emocional de l'alumnat.

Pel que fa als plans de mentoria, aquests no són habituals en els centres de primària o secundària. Sí que hi ha el programa de mentoria socioeducativa extern al centre, impulsat per la Generalitat de Catalunya i enfocat a donar suport de tota mena tant a l'alumnat de primària i secundària en situació de vulnerabilitat com a les respectives famílies (Gencat-XTEC, 2024). En canvi, dins l'àmbit universitari, els conceptes de *mentoria* i *tutoria* sovint es confonen. Tot i que són complementaris i comparteixen l'objectiu d'acompanyar i orientar l'estudiant en el seu procés acadèmic, tenen metodologies, propòsits i recorreguts diferents.

Els plans de mentoria universitaris se centren en la figura del mentor, que és un o una estudiant de cursos superiors que ajuda i assessora un grup d'estudiants de nou ingrés (estudiants mentorats) a integrar-se en la vida universitària, tant en l'aspecte acadèmic com social. És una relació entre iguals que, si bé ha d'estar coordinada per la institució, es basa en l'intercanvi d'experiències i consells de manera informal. Sovint els plans de mentoria es limiten a l'estudiantat de primer curs, i en molts casos es tracta de voluntaris.

La tutoria universitària ha experimentat una transformació d'ençà de la implementació de l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES), creat el 2010. A Europa, en funció de l'objectiu formatiu de les universitats, coexistien diferents models tutorials. D'acord amb els països que els van desenvolupar, bàsicament n'hi ha tres (Garcia Nieto, 2008; López-Gómez, 2015):

1. El model alemany, centrat en la formació acadèmica i en el desenvolupament de competències en investigació.
2. El model francès, orientat a la formació professional i l'adquisició de competències per al seu desenvolupament en el món laboral.
3. El model anglosaxó, basat en una orientació integral i personalitzada de l'estudiant universitari.

L'EEES va adoptar el model anglosaxó, i va definir la tutoria universitària com un procés formatiu, d'orientació integral i acompanyament, desenvolupat pel professorat mitjançant accions que ajudin l'estudiant a assolir els seus objectius acadèmics, personals i professionals. Abans de la implementació de l'EEES, la tutoria a les universitats catalanes, i de la resta de l'estat espanyol, era més propera al model alemany, gairebé només enfocada a la resolució de dubtes acadèmics (López-Martín, 2018). Actualment, els plans d'acció tutorial són un element de qualitat i excel·lència en l'educació superior i són necessaris d'acord amb la Guia per a l'acreditació de titulacions universitàries de grau i màster de l'AQU Catalunya (AQU Catalunya, 2023).

Els plans d'acció tutorial (PAT) se centren en la figura del tutor o tutora desenvolupada per un professor o professora que tutoritza un grup d'estudiants des de l'inici dels estudis. A diferència de la mentoria, l'acompanyament tutorial s'allarga des del primer curs fins a la graduació. A més, els objectius del tutor o tutora van més enllà de facilitar la integració de l'estudiant a la universitat. Algunes de les funcions de la tutoria haurien d'incloure:

- Facilitar l'autoreflexió de l'estudiant sobre el seu procés d'aprenentatge, tant en competències específiques com transversals.
- Assessorar en qüestions acadèmiques i dificultats d'aprenentatge.
- Proporcionar eines per resoldre les dificultats d'aprenentatge, com pot ser la gestió del temps, l'estrès i les tècniques d'estudi.
- Ajudar a resoldre dubtes administratius que puguin afectar el progrés acadèmic.
- Orientar en el desenvolupament professional i les sortides laborals.

En conseqüència, el tutor o tutora hauria d'assumir un paper polivalent que integrés diversos rols complementaris. Aquestes funcions les podrien desenvolupar, en part, altres figures o serveis de la universitat. Així, es podria incloure la figura de conseller acadèmic o consellera acadèmica, per guiar l'alumne en el seu desenvolupament competencial; assessor o assessora, per resoldre qüestions administratives i acadèmiques; així com un servei de psicologia, per proporcionar suport emocional. L'actuació del tutor o tutora, directament o mitjançant la coordinació amb altres serveis i figures de la universitat, és clau per proporcionar orientació global a l'estudiant universitari.

Experiències de plans d'acció tutorial en diferents facultats i escoles de la UdG

La Guia per a l'acreditació de les titulacions universitàries de grau i màster de l'AQU Catalunya (AQU Catalunya, 2023) indica que s'han d'oferir serveis d'orientació acadèmica i professional, que el PAT ha de preveure accions específiques per assegurar la transició amb èxit a l'estudiant de primer curs, i que hi ha d'haver mecanismes efectius per donar suport a l'estudiant que corre risc de no progressar acadèmicament. Així, el PAT és un element imprescindible de qualitat i excel·lència en l'educació superior.

A la Universitat de Girona (UdG) tots els centres tenen sistemes de suport i d'assessorament a l'estudiant, però entesos de formes molt diverses, i en tots es mostra una especial atenció i preocupació per l'alumnat de primer curs. Com s'ha comentat, el PAT hauria d'incloure la figura d'un tutor o tutora, que ha de ser un membre del professorat permanent i que faci un seguiment de l'estudiant durant tots els cursos acadèmics en què estigui a la universitat i fins al moment de graduar-se. Ara bé, només alguns dels centres de la UdG tenen PAT amb aquestes característiques; en molts casos, els PATs són més aviat plans de mentoria o d'assessorament, habitualment aplicats a un únic curs o a una assignatura concreta. Cal assenyalar que el suport institucional als plans és molt limitat o inexistent, la qual cosa dificulta molt posar-los en marxa, atès que, en la majoria de casos, la participació del professorat no es veu reflectida en el seu pla docent. Així mateix, una part del professorat té la percepció que la tutoria és una tasca docent poc important, o de menys valor, i en qüestionen l'eficàcia i fins i tot la necessitat. En aquest context, s'evidencia que es tracta d'una feina que no és reconeguda adequadament per la comunitat universitària en general.

Aquí no es tracta d'identificar els centres que apliquen un PAT més o menys adequat, sinó de posar en relleu la manca d'uniformitat i el fet que seria necessària una aposta institucional per homogeneïtzar aquest aspecte tan important de l'educació superior. Aquest avenç donaria a l'estudiant la idea que la tutorització és important i no es qüestionaria participar-hi, com passa de vegades.

Segons les dades públiques disponibles, els nou centres de la UdG despleguen PATs amb característiques molt diferents, tot i que dos d'ells no tenen informació pública a la plana web. En aquest capítol no hem tingut en compte l'Escola de Doctorat, atès que té una tipologia d'estudiants molt diferent i que tenen un director o directora de tesi que fa les funcions de tutor o tutora.

Dels set centres amb informació a la web, només dos assignen a primer curs un professor o professora responsable de la tutorització, tot i que en un d'aquests centres només es dona per a un dels graus que ofereix el centre. En algun cas s'indica que la tutorització l'assumeix el coordinador o coordinadora del grau. Tot i que els coordinadors d'estudi fan una molt bona feina, i és

cert que quan hi ha alguna problemàtica o incidència d'àmbit grupal són els encarregats de solucionar-la, també és evident que una única persona per a tots els estudiants d'un grau –que pot tenir fins a sis-cents estudiants– no pot fer una tasca de tutorització personalitzada. En aquest sentit, només els dos centres que assignen tutors indiquen que els estudiants hi fan tutories individualitzades. En certs centres també s'ha incorporat algun sistema d'enquestes o d'informes d'autoavaluació per valorar l'adaptació dels estudiants, sobretot a primer curs. En aquest sentit, només un centre fa informes d'autoreflexió en tots els anys durant els quals els estudiants són a la Universitat, i quatre ho fan a primer curs.

Les mentories, que són una eina d'orientació valuosa especialment per als estudiants de primer, no tenen, però, la mateixa funció que les tutories. Hi ha quatre centres que les utilitzen; només un té el programa completament separat del PAT, mentre que els tres restants el tenen integrat als PATs.

Com a sistema addicional per ajudar els estudiants dels primers cursos, cal assenyalar que alguns centres programen assignatures bàsiques de reforç. Concretament, dos centres de la UdG han optat per aquesta opció. Aquest fet indica que, en algunes de les matèries, els estudiants que accedeixen a la universitat tenen certes dificultats per seguir els temaris. Això passa sobretot quan no han cursat a batxillerat algunes matèries que, tot i ser optatives a batxillerat, els seus continguts resulten imprescindibles per al grau que han triat.

Cal dir que, segons consta a la informació pública, alguns dels centres van iniciar un PAT ambiciós amb tutors assignats als estudiants, però la impossibilitat de continuar amb aquesta assignació va fer que es modifiqués cap a plans de mentoria. Així mateix, en algun altre centre es proposa una assignació de tutors que, segons s'indica, no s'ha pogut dur a terme per falta de professorat disposat a assumir aquest rol, donada la falta de reconeixement de la tasca.

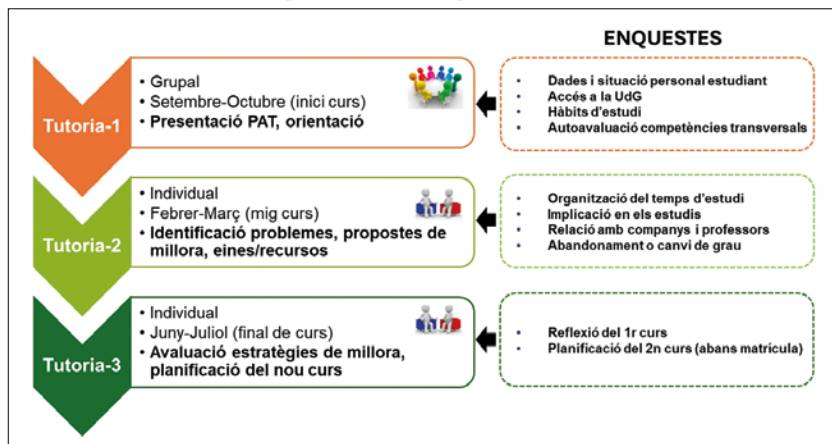
Així doncs, com es pot veure, la manca de recursos i la sobresaturació del professorat fan que els PATs que es duen a terme en la majoria de centres de la UdG no siguin *veritables* plans tutorials, amb tutors que facin un seguiment real i personalitzat dels estudiants. Creiem realment que aquesta assignació de tutors milloraria substancialment l'adaptació de l'alumnat i, molt possiblement, també els indicadors de qualitat relacionats amb l'abandonament de primer curs dels centres.

Proposta de PAT institucional

Tenint això en compte, hem dissenyat una possible actuació (figura 1). D'acord amb l'estratègia plantejada, el PAT de primer s'estructuraria en tres tutories (tutor-estudiant), que es durien a terme al llarg del curs i que tindrien com a objectiu principal ajudar en el procés d'adaptació, autoreflexió i autoregulació de l'aprenentatge de l'estudiant. El tutor o tutora es beneficiaria

de la informació que l'estudiant plasmaria en les enquestes telemàtiques que es realitzarien prèviament a les tutories.

Figura 1: Proposta de PAT transversal (d'àmbit institucional) per a l'estudiant de primer curs



Per tal d'avaluar el funcionament d'aquest PAT per a estudiantat de primer, a la XID Tutoria de la UdG vam posar en marxa un programa pilot amb estudiants de diferents graus, com ara Biologia, Biotecnologia, Química, Ciències Ambientals, Geografia i Medicina, durant els cursos 2020-2021 (35 estudiants tutoritzats), 2021-2022 (41 estudiants tutoritzats) i 2022-2023 (19 estudiants tutoritzats). Els membres de la XID vam fer les tasques de tutoria en els grups d'estudiants que van participar en aquestes proves pilot.

Els resultats han mostrat la importància del PAT en el procés d'adaptació de l'estudiant i també han posat de manifest les mancances de gran part de l'estudiantat de primer pel que fa a la gestió i regulació del seu propi aprenentatge (Marguí *et al.*, 2025). Per aquest motiu, actualment, des de la XID Tutoria, en col·laboració amb la Unitat de Compromís Social i Orientació Professional (UCSOP) de la UdG, hem impulsat un curs virtual –especialment dirigit a l'estudiantat de primer, però adient per a tots els cursos– per tal que puguin analitzar el seu estil d'aprendre i la seva forma d'estudiar, i puguin incorporar mesures per desenvolupar habilitats d'aprenentatge i estratègies per millorar el seu rendiment acadèmic.

La visió de l'estudiantat

En les darreres dècades, els estudis superiors han evidenciat un interès creixent per implementar PATs, bàsicament amb l'objectiu principal de facilitar l'adaptació a la universitat, donar suport al procés d'aprenentatge i millorar les competències i el rendiment de l'estudiantat (García González *et al.*, 2011). No obstant això, s'ha constatat que, en les universitats que han integrat aquests plans, és necessari treballar intensament amb els estudiants perquè hi participin de forma activa i prenguin consciència de la seva utilitat (Gil-Albarova *et al.*, 2013). Per aconseguir-ho, és fonamental, a més de tenir en compte que les característiques de l'estudiant evolucionen (Calabrese *et al.*, 2022), conèixer la percepció que tenen d'aquests plans, com ja apuntava fa una dècada Pérez-Cusó *et al.* (2015). Malauradament, en la bibliografia disponible trobem pocs estudis sobre la visió que té l'estudiantat del PAT i del seu grau de satisfacció. A més, alguns estudis que inicialment semblen centrats en la tutoria del PAT acaben enfocant-se en la figura del tutor acadèmic o tutora acadèmica (Aguaded i Palomo, 2013; Hernández *et al.*, 2021), cosa que suggereix que encara queda molt camí per recórrer.

A continuació, presentem breument els resultats més rellevants d'alguns dels estudis disponibles, tant d'universitats estrangeres com de l'estat espanyol, i al final, la informació referent a la UdG. Calabrese *et al.* (2022), en un estudi fet amb 1.078 estudiants de les quatre facultats que formen part de la Universitat de Kingston, destaquen positivament que més del 67 % dels estudiants es van reunir amb el seu tutor o tutora del PAT més de dues vegades durant el curs acadèmic 2019-2020. Aquests resultats són significatius, perquè indiquen que la majoria d'estudiants perceben aquestes trobades com un suport útil. De fet, els autors del treball identifiquen una relació positiva entre el nombre de trobades amb el tutor o tutora i el grau de satisfacció de l'estudiant. Tanmateix, la majoria d'estudiants tenen expectatives més altes respecte a la relació amb la tutoria en comparació amb el que realment experimenten. En conclusió, aquests investigadors consideren que encara hi ha un desfasament entre les expectatives de l'estudiant i la seva percepció real, tot i que sembla inferior en comparació a estudis previs.

D'altra banda, en un estudi amb 1.048 estudiants de cinc universitats de la província de Manabi (Equador), Amor *et al.* (2021) conclouen que els estudiants, especialment els de l'Escola Politècnica d'Agricultura i els dels graus de ciències, atribueixen un gran valor i importància al PAT. A més, independentment del gènere, consideren que el personal docent és prou competent per atendre les seves necessitats. No obstant això, un estudi realitzat amb 77 estudiants d'infermeria d'una universitat pública del Perú revela que tres quartes parts d'aquests estudiants perceben les tutories com a deficientes, i que més de la meitat estan insatsfets (Nuñez *et al.*, 2021).

A escala estatal, a la Universitat de Lleó, un estudi del curs 2018-2019 amb una mostra de 1.445 estudiants voluntaris (45,5% del total de matriculats) que van participar en el PAT revela que els estudiants es mostren satisfets tant amb l'organització del PAT (> 4 sobre 5) com amb la seva relació amb el tutor o tutora (> 4 sobre 5). Tanmateix, expressen dubtes respecte de la utilitat del PAT, tot i que les valoracions el situen entre 3 i 4 sobre 5 (Universidad de León, 2019).

Pérez-Cusó *et al.* (2015), en el seu estudi amb 976 estudiants de la Facultat d'Educació de la Universitat de Múrcia, detecten que, en una escala d'1 a 5, el grau de satisfacció de l'estudiant és més alt amb el tutor o tutora (3,43) que amb l'organització i els continguts de la tutoria (3,08). De totes maneres, remarquen que tots els valors són més baixos del que s'esperava i que cal fer un esforç més gran per assolir, com s'ha explicat anteriorment, els objectius teòrics de la tutoria.

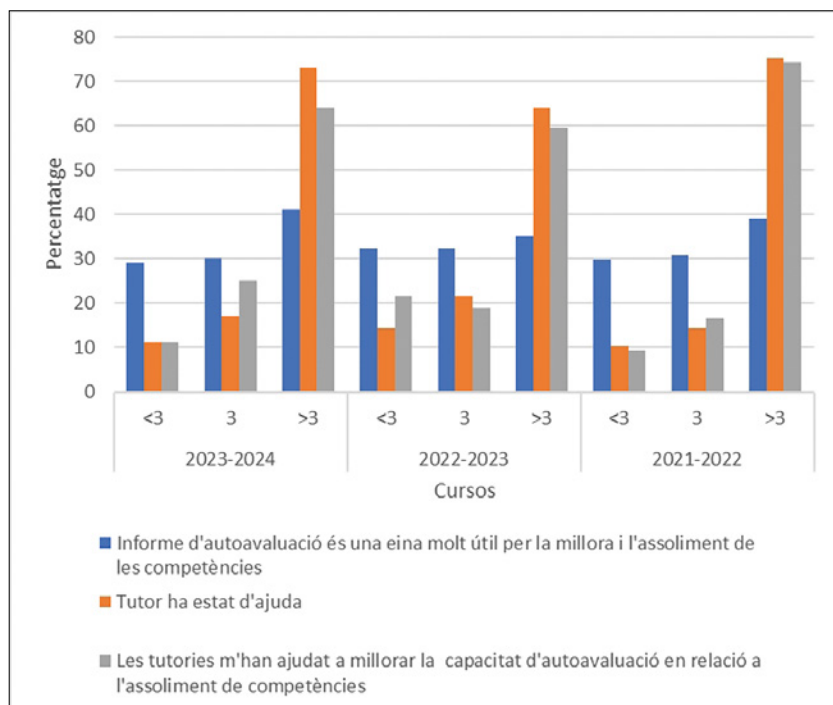
A la UdG hi ha una gran diversitat en la implementació dels PATs entre facultats, tant pel que fa als continguts dels plans com als sistemes d'avaluació. A continuació, presentem el cas de l'estudiantat del grau de Geografia de la Facultat de Lletres, i el de la Facultat de Ciències, dels quals es disposa d'informació sobre el grau de satisfacció dels corresponents PATs. Pel que fa als estudiants de tercer i quart de Geografia, des del curs 2018-2019 fins al 2023-2024, se'ls ha facilitat una enquesta anual en el marc del PAT. Aquesta enquesta inclou, entre altres qüestions, la valoració del grau de satisfacció i d'interès envers el Pla. Al llarg d'aquests sis anys, han respost entre 12 i 27 estudiants per any. En una escala de 0 a 10, les mitjanes de satisfacció del PAT estan compreses entre 7,2 i 8,5. Si bé pot haver-hi certa variabilitat d'opinions, la majoria té una opinió positiva del PAT, i el considera una eina útil per a la reflexió personal. Alguns, fins i tot, afirmen que veurien interessant fer tutories mensuals o semestrals. No obstant això, també n'hi ha que consideren innecessari un PAT, o fins i tot *absurd*, i no consideren apropiat haver de presentar un informe respecte del Pla, especialment si és de caràcter obligatori.

Pel que fa a la Facultat de Ciències, els informes anuals de satisfacció amb relació al PAT es poden consultar lliurement a través de la pàgina web <https://www.udg.edu/ca/fc/facultat/qualitat/enquestes-de-satisfaccio>. Actualment, hi ha disponibles els informes dels cursos 2021-2022, 2022-2023 i 2023-2024. S'hi recull, entre altres aspectes, l'opinió de l'estudiantat sobre la utilitat de l'informe d'autoavaluació d'assoliment de les competències transversals. En aquest informe, cada estudiant ha d'incloure per a cada competència els seus punts forts, els aspectes que ha de millorar i les estratègies de millora.

En general, el grau de satisfacció de l'estudiant durant aquests tres cursos acadèmics va ser alt, amb una valoració superior a 3 (en una escala d'1 a 5) en les tres preguntes considerades (figura 2). Tot i això, la pregunta de si «l'informe d'autoavaluació és una eina molt útil per la millora i assoliment de

les competències» és la que té el percentatge més baix de satisfacció. Per altra part, no s'observa cap tendència al llarg dels 3 cursos.

Figura 2: Respostes de l'estudiantat de la Facultat de Ciències (UdG) sobre la satisfacció del PAT en funció del curs acadèmic



Nota: Les respostes es recullen en una escala d'1 a 5 (1: molt en desacord, i 5: molt d'acord). Per elaborar el gràfic s'han agrupat els valors 1 i 2 (<3), i els valors 4 i 5 (>3). El nombre d'estudiants que va respondre l'enquesta va ser de N = 115 (curs 2023-2024), N = 112 (2022-2023) i N = 98 (2021-2022).

Elaborar l'informe d'autoreflexió implica un esforç significatiu per part de l'estudiant, i sovint és percebut com l'aspecte més complex i que els genera més ansietat, tant a la Facultat de Lletres com a la Facultat de Ciències. Això és així, probablement, pel fet que molts no acaben d'entendre la importància de dedicar temps a reflexionar sobre el seu procés d'aprenentatge, identificar allò que es fa bé i els aspectes que es poden millorar, i plantejar-se, alhora, estratègies de forma proactiva. En aquest sentit, com a resposta a les opinions de l'estudiantat i dels tutors, la Facultat de Ciències ha modificat recentment l'informe per tal de millorar-lo. De fet, cal ressaltar que és fonamental tenir en compte l'opinió de l'estudiant per continuar millorant el PAT de manera conjunta (professorat-estudiant), i fer que evolucioni per

esdevenir una eina més atractiva i útil. Cal no oblidar que, tot i que el grau de satisfacció global del PAT és considerable, no tothom el percep com un recurs per tenir en compte. Per això, la conclusió de l'estudi de Pérez-Cusó *et al.* (2015), que considera necessari fer un esforç més intens per assolir els objectius teòrics de la tutoria, probablement és aplicable, en major o menor mesura, a la majoria d'universitats.

Conclusions

Molts centres universitaris, com els de la UdG, tenen sistemes de suport a l'estudiant, si bé molts d'ells no es poden considerar realment sistemes d'acció tutorial sinó més aviat plans de mentoria o assessorament aplicats a un curs o a una assignatura concreta.

Si considerem la importància dels PATs en l'àmbit universitari, seria altament recomanable i beneficiós desenvolupar un PAT per a tot l'estudiantat a escala institucional, independentment dels estudis de grau cursats. En aquest sentit, pensem que actualment és un moment idoni per reflexionar sobre la possibilitat de crear un PAT que es pogués adaptar a tots els centres. Perquè funcioni, el seu compliment hauria de ser un requisit a tota la institució (tant per a l'estudiantat com per al professorat). A més, hauria de preveure grups de tutorització reduïts (10-12 estudiants per tutor o tutora). Per això, però, caldria dotar els centres dels recursos suficients per poder-lo implementar i donar-li la importància que es mereix.

Aquest PAT, que podem considerar transversal o institucional, hauria de preveure la figura del tutor o tutora (PDI permanent) com a eix central per poder fer un seguiment de l'estudiant durant tots els cursos acadèmics que estigui a la universitat, fins al moment de la graduació, tot i que s'hauria d'incidir de forma més específica en l'estudiant de primer, per tal d'afavorir el seu procés d'adaptació a la universitat i ajudar-lo a millorar el seu aprenentatge i rendiment acadèmic. La creació d'aquest PAT podria comportar un clar benefici per a la universitat, ja que podria millorar els indicadors de qualitat, especialment els que fan referència a la disminució de la taxa d'abandonament i de fracàs acadèmic.

Per tal d'assolir aquest objectiu, una possibilitat seria seguir una estratègia basada en tutories i enquestes per detectar els punts febles o aspectes per millorar segons la percepció de l'estudiant i, a partir d'aquí, plantejar-se un pla d'actuació, a tres nivells, que impliqués l'estudiant, el professorat i la institució.

Caldria que l'estudiant prengués consciència dels aspectes que li cal millorar i intentés reconduir d'alguna manera la seva actuació, amb la guia i ajuda del tutor o tutora. En aquest punt, seria especialment rellevant la participació també de la institució pel que fa a facilitar eines (tallers o xerrades) que ajudin l'estudiant en els aspectes que ha de millorar, o en els punts que s'han detectat com a més febles, com poden ser l'organització del temps o les tècniques

d'estudi, sobretot en l'estudiantat de primer curs. És evident que el perfil de l'estudiant que comença els seus estudis universitaris ha anat canviant en els darrers anys i sembla que ara, més que mai, és necessari que es puguin acollir a un PAT d'aquestes característiques per poder acabar amb èxit els estudis. Aquí, basant-nos en la nostra experiència a la XID-Tutoria, hem intentat plasmar una primera proposta del que podria ser un PAT institucional.

Referències bibliogràfiques

- AQU Catalunya (2023) Guia per a l'acreditació de titulacions universitàries de grau i màster. Barcelona. <https://www.aqu.cat/ca/Estudis/Difusio/Publicacions/Cercador-de-publicacions/Guia-per-a-l-acreditacio-de-titulacions-universitaries-de-grau-i-master-2023>
- Aguaded, G.M. de la C., Palomo, M.M. (2013). Evaluación de la tutoría en la Universidad de Huelva desde la perspectiva del alumnado de psicopedagogía: Propuestas de mejora. Tendencias Pedagógicas núm. 21, 163. <https://rabida.uhu.es/dspace/handle/10272/6564>
- Amor, M.I., Villamil, K.V.S., Dios, I. (2021). Assessing university guidance and tutoring in higher education: Validating a questionnaire on Ecuadorian students. PLoS ONE 16, 1–16. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0253400>
- Calabrese, G., Leadbitter, D.L.M., Trindade, N.D.S.M. Da, Jeyabalan, A., Dolton, D., El Shaer, A. (2022). Personal Tutoring Scheme: Expectations, Perceptions and Factors Affecting Students' Engagement. Frontiers in Education 6, 1–11. <https://doi.org/10.3389/feduc.2021.727410>
- Decret 175/2022 de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica. DOGC n.8762 de 29/9/2022. <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=938401>
- García González, A.J., Troyano Rodríguez, Y., Martínez-Pecino, R. (2011). Experiencia docente como tutor curricular en la universidad. Revista de Enseñanza Universitaria 37, 4–12. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3894896>
- García Nieto, N. (2008). La función tutorial de la universidad en el actual contexto de la Educación Superior. Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado 22(1), 21–48. <http://www.redalyc.org/articulo.oa?id=27413170002>
- Gencat-XTEC (2024) Mentoria socioeducativa. <https://xtec.gencat.cat/ca/comunitat/mentoria-socioeducativa/>
- Gil-Albarova, A., Martínez Odría, A., Tunncliffe, A., Moneo, J.M. (2013). Estudiantes universitarios y calidad del Plan de acción tutorial. Valoraciones y mejoras. REDU. Revista de Docencia Universitaria 11, 63–87. <https://doi.org/10.4995/redu.2013.5567>
- González, A.M., (2014), Antecedentes y evolución histórica de la acción tutorial: apuesta por una educación integral y de calidad. Actas del 3r.

- Congreso Internacional Multidisciplinar de Investigación Educativa, 3-4 de julio de 2014, Segovia (España). https://amieedu.org/actascimie14/wp-content/uploads/2015/02/gonzalez_ana.pdf
- Hernández, de la T.E., Fernández, R.A., Santana, P.T., López, G.I. (2021). Satisfacción del alumnado sobre la atención tutorial del profesor universitario. REDU. Revista de Docencia Universitaria 19, 73–90. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=8354513>
- Hess, S., & Tremblay, F. (2024). Student Engagement and the role of technology. *Humans*, 4(4), 351-370. <https://doi.org/10.3390/humans4040023>
- Llei d'Educació de Catalunya 12/2009 de 10 de juliol. DOGC núm. 5422 de 16/072009. <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=480169>
- López-Gómez, E. (2015). La tutoría en el EEES: Propuesta, validación y valoración de un modelo integral. (Tesi Doctoral, UNED). <https://e-spacio.uned.es/entities/publication/74658342-e25c-4292-902d-661aff92deed>
- López-Martín, I., González, P. (2018). La tutoría universitaria como espacio de relación personal. Un estudio de caso múltiple. Revista de Investigación Educativa, 36(2), 381-399. <https://doi.org/10.6018/rie.36.2.291161>
- Marguí, E., Heras, M., Iglesias, M., Verdaguer, D., Pavón, D., Vergés, M. (2025). Pla d'acció tutorial per a estudiants universitaris de primer curs: la millora del rendiment acadèmic i la reducció de la taxa d'abandonament com a objectius. Comunicació presentada al XIII Congrés Internacional de Docència Universitària i Innovació (CIDUI). <https://www.cidui.org/xiii-congres-cidui-2025/> [Manuscrit presentat per a la seva publicació].
- Núñez, L., Regalado, N., Núñez, N., Chinchay, N., Aliaga, S. (2021). Effectiveness and Satisfaction of Undergraduate Tutoring in Peruvian Public Universities. ICERI2021 Proceedings 1, 9228–9233. <https://doi.org/10.21125/iceri.2021.2127>
- Owen EC, Knight CJ, Hill DM. (2024) A realist evaluation of a multi-component program with disengaged students. Eval Program Plann. 2024 Apr; 103:102417. Epub 2024 Feb 28. [10.1016/j.evalprogplan.2024.102417](https://doi.org/10.1016/j.evalprogplan.2024.102417)
- Pérez-Cusó, F.J., Martínez, C.P., Martínez, J.M. (2015). Satisfacción del estudiante universitario con la tutoría. Diseño y validación de un instrumento de medida. Estudios Sobre Educación 29, 81–101. <https://doi.org/10.15581/004.29.81-101>
- Resolució per la qual s'aproven cinquanta-dos documents per a l'organització i la gestió dels centres per al curs 2024-2025, de 7 de juny de 2024. <https://educacio.gencat.cat/ca/arees-actuacio/centres-serveis-educatius/centres/organitzacio-gestio/doigc/index.html>
- Saad MS. (2024) What Motivates You? HCA Healthc J Med. 2024 Jun 1;5(3):195-198. <https://scholarlycommons.hcahealthcare.com/hcahealthcarejournal/vol5/iss3/4/>

Universidad de León (2019). Oficina de Evaluación y Calidad. Resultados de la encuesta de satisfacción del plan de acción tutorial del curso 2018-2019. https://seguimiento.calidad.unileon.es/descargaPublico.php?localizacion=uploads/Satisfaccion_PAT_18-19_0000-115-0-0-2019-07-19-14-33-49.pdf



Universitat de Girona
Institut de Ciències de l'Educació
Josep Pallach-Servei d'Aprenentatge
i Innovació Docent
ICE-SAID

La universitat travessa un moment de transformació profunda. La digitalització, els canvis socials, la diversitat creixent de l'estudiantat i l'impacte de la intel·ligència artificial estan redefinint el sentit mateix de la docència universitària. En aquest context, les pràctiques tradicionals ja no són suficients: cal repensar com s'ensenyà, com s'aprèn i quin paper ha d'assumir el professorat en la formació de persones crítiques, compromeses i capaces d'afrontar un món complex.

Aquest llibre aborda els principals reptes de la docència universitària contemporània: la motivació i la participació de l'estudiantat, l'equilibri entre rigor acadèmic i innovació pedagògica, la incorporació crítica de les tecnologies digitals, la promoció de la igualtat de gènere i la necessitat de consolidar una universitat inclusiva, justa i socialment responsable. Lluny de receptes simplistes, les aportacions que recull defensen una pedagogia de l'acompanyament, del pensament crític i de l'aprenentatge significatiu, connectat amb la realitat i els valors democràtics.

Les reflexions que s'hi presenten neixen de la pràctica i del debat col·lectiu del professorat implicat en les xarxes i els grups d'innovació docent de la Universitat de Girona. Des d'aquesta experiència compartida, el llibre ofereix mirades, preguntes i propostes que conviden a repensar la identitat docent i a reforçar el paper de la universitat com a espai de transformació social. No es tracta només d'innovar metodologies, sinó de renovar el compromís educatiu amb el coneixement, la igualtat i el bé comú.